

708

Szerző:

Cím:

A legelső „budapesti” lakosok

Budai nimfák — Nyék és Gercse — Veli bej fürdője — Tízezer év emlékei hely
az első kerületförténeti kiállításonKeleti Károly,
1901. Dec. 9.

Keleti Károly u. 22.

1906. 10.

Budapest legelső lakóinak emlékeit a második kerületben találták meg. A Remete-barlangban kiásott, kőből patintott eszközök tanúsága szerint tízezer év előtt is élt már erre ember. Talán ez is magyarázza, hogy a főváros első kerülettörténeti kiállítását a II. kerületben rendezték meg.

Leletek a Duna medréből

Érdekes és hasznos kezdeményezés a Hazafias Népfőrt és a Budapesti Történeti Múzeum közös vállalkozása. Megismerteti a lakosságot kerületük múltjával, ugyanakkor bemutatja a legújabb kutatások eredményeit is.

A tudósok értékes római kori anyagot gyűjtöttek össze. A birodalom határán, a Duna mentén erődök védték az átkelőhelyeket. A Bem téri révénél fegyvereket találtak a kutatók a folyó medrében, másutt különleges orvosi műszereket. A gyakori ellenséges támadások miatt a rómaiak a dombokra húzódtak, az itteni villák, gazdaságok maradványait is kiásták a régészek. A Király-fürdő mellett római fürdő romjait tárták fel. Ennek a kornak érdekes emléke a fogadalmi tábla, amelyet a gyógyító meleg forrásokat megszemélyesítő nimfáknak ajánlottak.

Vár a Lukács fürdő helyén

A bemutató legszebb része a középkori anyag. Az utóbbi időben régen eltűnt magyar falvak romjait tárták fel. A Mártírok útján ma is láthatók

Buda középkori külvárosának falai. Északra a Császár-fürdő környékéig terült el *Felhévíz*. A XIV. században már fürdők voltak itt. A törökök idejében épült a Császár-fürdő helyén *Veli bej fürdője*. A Lukács-fürdő helyén *vár állott*, falai között löport készítették. Tovább északra, *Szentjakabfalva* nyomaira bukkantak. A helység lakói szőlőművelők voltak. A Csúcshegy és a Viharhegy közötti nyereg lejtőjén megtalálták *Gercse hétszáz éves romjait*. A Vörös Hadsegreg útja mellett kiásták *Nyék* falu maradványait — itt állott *Mátyás király vadászkastélya*, a közelében égették a budai *Vár kályhacsempéit* — a Budakeszi útnál pedig *Budaszentlőrinc* falaira bukkantak. A középkori gyűjtemény érdeme, hogy nemcsak az alkotásokat mutatja be, hanem az alkotókat, a termelő embert, a hajdani kőfaragókat, kovácsokat, kályhaégetőket, szőlőművelőket, hajósokat is.

Újabb kerülettörténeti kiállítások

Metszetek és fényképek változják a kerület arculatának fejlődését az új korban. 1845-ben Ganz Ábrahám *vasöntödét* alapított a *Vizivárosban*. A század második felében más üzemek is épültek, köztük a legjelentősebb: a villamosági gyár. A magyar munkásosztály első küzdelmeinek korát idézi a hazai és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló vezetőjének a párizsi kommun egyik hősenek, Frankel Leó-

nak emléke. Az ellenforradalmi évek harcairól szólnak a Margit körüti fogház falára írt megrendítő üzenetek, a meggyilkolt kommunisták utolsó szavai: *„Egy halálra ítélt forradalmártól, aki az elveiért és a nép jövőjéért halt meg.”* Alatta egy másik írás: *„Büszkén halok meg.”*

Sajnos, aránylag kevés anyag ismerteti a kerület dolgozóinak életét, harcait a század első felében. Nem mutatják be, hogy milyen változást hozott a kerület életébe a magyar Tanácsköztársaság. Pedig ehhez is találhattak volna bőven anyagot, hasonlóan a későbbi évekhez is. A II. kerület történetének szerves része például *Rózsa Ferenc és Ságvári Endre életének egy-egy fejezete*.

Gazdag anyag tükrözi a szocialista építőmunka eredményeit a kerületben. Az örült fasiszta pusztítás helyén épült új paloták a Mártírok útján, iskola, kutatóintézet, gyárépület és újra és újra korszerű, szép lakóházak.

A kiállítást ma délután nyitják meg a Keleti Károly utca 22. szám alatti helyiségben. A változatos gyűjtemény sok érdekességgel várja látogatóit. Ugyanakkor tanulságul szolgál a következő kiállítások rendezőinek. Főként annak tisztázását segíti elő, hogy a kerülettörténeti kiállításoknak nem az a feladata, hogy csupán a városképi fejlődést mutassa be, hanem a kerület lakosságának teljes történetét ismertesse.

At